

Med
Sjukv.-anst.
Säfsö. Sv

REDOGÖRELSE
för
sjukvården och ekonomien
vid
Hafskuranstalten
för skrofulösa barn å Styrsö
sommaren 1890.

edan genom enskilda samtal angående de skrofulösa barnens talrikhet i vårt land, de sorgliga

Ur KB:s samlingar
Digitaliserad år 2013

National Library
of Sweden

inom vårt samman intresset för dessa stackars sjuklingar blifvit väckt, sammanträdde våren 1889 ett antal för saken ifrande personer till ett enskildt möte. Dervid beslöts att, om möjligt, något verksamt borde göras för att motarbeta det samhällsönda, som i form af

Med
Sjukv.-anst.
Säfsö. Sv

REDOGÖRELSE
för
sjukvården och ekonomien
vid
Hafskuranstalten
för skrofulösa barn å Styrsö
sommaren 1890.

sedan genom enskilda samtal angående de skrofulösa barnens talrikhet i vårt land, de sorgliga öden, de oftast gå till mötes, otillräckligheten af deras vård i hemmen och på redan befintliga sjukvårdsanstalter, de glädjande resultat, som utomlands allestädes vunnits vid behandlingen af skrofulösa barn å s. k. hafskuranstalter, hos ganska många personer inom vårt samhälle intresset för desse stackars sjuklingar blifvit väckt, sammanträdde våren 1889 ett antal för saken ifrande personer till ett enskildt möte. Dervid beslöts att, om möjligt, något verksamt borde göras för att motarbeta det samhällsönda, som i form af

skrofulos allt jemnt ohejdadt utbreder sig, och ansågs, att en anstalt i mindre skala vore det bästa sättet att utröna hafskurens inverkan på ifrågavarande sjukdom i vårt land.

För att åstadkomma medel till en sådan anstalt samt omhänderhafva förvaltningen och ledningen af densamme utsågs en komité, bestående af Förste Stadsläkaren D:r Ernst Almquist, Distriktsläkaren D:r Fr. Belfrage, D:r P. Silfverskiöld, Ingeniören m. m. C. A. Möller och Grosshandlaren Adolf Aaron. Det är redogörelsen för vårt arbete sedan den tid, vi mottogo vårt uppdrag, hvilken nu föreligger.

Vår första omsorg gälde att insamla medel till en hafskuranstalt. Genom listor, hvaraf hvar och en af oss omhändertog en, insamlades intill våren 1890 kronor 3,260 (se nedan!). Härigenom syntes oss anstalten för sommaren 1890 vara betryggad i ekonomiskt hänseende. Som särdeles lämplig plats för en dylik hafskuranstalt ansågs Styrso vara, dels genom sitt af naturen ovanligt gynnade läge, dels genom sin närhet till och lätta kommunikationer med Göteborg. Å Styrso förhyrdes sålunda en fiskarestuga, bestående af 4 snygga men små rum och 1 kök, hvarest plats för 10 sjuka barn, föreständerska, undersköterska och köksa bereddes.

Vi anse oss böra framhålla, att ej ringa olägenhet vållades af de i hygieniskt hänseende långt ifrån tillfredsställande rummen. Under inträffande regnperioder, då barnen naturligtvis måste hållas inomhus, kunde ej luftombyte ske i behöflig grad, hvarför äfven en försämring af barnens allmänbefinnande och speciellt af de skrofulösa lokalåkommorna snart gjorde sig märkbar. Så vidt möjligt varit hafva barnen fått sofva vid

öppna fönster, men bostadens för de häftiga hafsvindarne utsatta läge har mången gång omöjliggjort äfven detta. Svårigheten att i ett mindre hus behörigen skilja de båda könen har tvungit oss att å anstalten mottaga endast flickor och mycket små gossar. Olämpligheten att intaga måltider i samma rum, der patienterna sofva och der barn med sårnader och illaluktande afsöndringar ofta vistas hela dagen, omöjligheten att hindra de friska, glada och lekande barnen att störa andra, svårt sjuka och ro behöfvande — allt detta ligger i öppen dag.

Det vore därför högeligen önskvärdt och för den goda saken mer än något annat befrämjande, om en egen bostad, lämpad för ändamålet och belägen å en för vestliga vindar något mera skyddad plats kunde erhållas.

Kalla bad kunde tagas i öppna sjön, och för de varma uppfördes ett särskildt varmbadshus med tvännekar. Till anstaltens förestånderska erhöles från Sofiahemmet Fröken Sigrid Engström, och få komiterade härmed till henne framföra sin erkänsla för den sakkänedom och den aldrig sparade kärlek och omtanka, hvarmed hon skött sitt ansvarsfulla kall.

En fullt kompetent undersköterska och en köksa antogos. Sedan anstalten försetts med nödiga inventarier och de blifvande patienterna med enkla kläder och linnepersedlar, ansågo vi oss rustade att mottaga 10 barn från Göteborg den 27 Maj 1890.

Doktor Silfverskiöld, som varit anstaltens läkare, har inkommit med följande:

Redogörelse för sjukvården vid Hafskuranstalten för Skrofulösa Barn å Styrso sommaren 1890.

Vid anstalten hafva 21 barn mottagits till vård, såsom af nedanstående tabell synes:

Intag- ningsdag	N a m n	Åldern	Utskrif- ningsdag	Friska	Förbättrade	Antal under- hållsdagar	Anmärknin- gar
27 Maj	Charlotta Carlsson	7 år	8 Sept.		Betydl. förb.	106	
»	Olga Henriksson	6 »	14 Juli	Frisk		49	
»	Anna Emilia Jonsson	10 »	20 Aug.	Frisk		86	
»	Ellen Mathilda Jonsson	7 »	14 Juli	Frisk		49	
»	Clara Svea Nilsson ..	3 »	30 Maj			4	
»	Erik Johansson	3 »	14 Juli	Frisk		49	
»	Anton Hagberg	3 »	»	Frisk		49	
»	Albert	2 »	»	Frisk		49	
»	Hildur Johansson	6 »	»	Frisk		49	
»	Elise Andersson	6 »	»	Frisk		49	
1 Juli	Augusta Andersson	20 »	1 Sept.		Betydl. förb.	63	
15 »	Berta Gill	6 »	14 Aug.	Frisk		31	
»	Bror Magnusson	6 »	»	Frisk		31	
»	Anna Elisabeth Magnusson ..	5 »	8 Sept.	Frisk		56	
»	Fransiska Ljungberg	12 »	»	Frisk		56	
»	Emilie Wahlberg	14 »	»	Frisk		56	
»	Selma Bergsten	18 »	»	Frisk		56	
»	Hildur Andersson	8 »	»	Frisk		44	
27 »	Hilda André	8 »	»	Frisk		25	
15 Aug.	Augusta Hult	6 »	»	Frisk		25	
»	Ivar Andersson	3 »	»	Frisk	Förbättrad	19	
21 »							
Summa 21.				17 (85 %)	3 (15 %)	1,001	

Scarlatina

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

21 »	Legvæde fundt	0 »	FISK				
	Ivar Andersson	3 »	»				
	Summa 21.			17 (85 %)	3 (15 %)	Förfäitrad	1,904

				Förbättrad	
21 »	»	0 »	»	»	26
Ivar Anderson		3 »	»	»	19
Summa 21.					1,001
					(15 %)
					(85 %)

[illegible][illegible]

Den 15 Juni voro såren å corneæ fullkomligt läkta och pat. i öfrigt frisk med undantag af grumlingar å hornhinnorna, hvilka först den 20 Augusti voro så omärkbart svaga, att pat. kunde hem-sändas fullk. frisk. Pat. hade då ökat 5 ℓ .

N:o 4. *Ellen Mathilda Jonsson*, 7 år. Eczem. Öronflytning. Ulcerationer å benen. Kroniskt diarrhé. Keratoconjunctivit.

Pat. undergick en hastig förvandling. Diarrhéet var efter 1 vecka bra. Ännu ett par dagar, och eczemet och ulcerationerna å benen voro borta. Ögoninflammationen fortfor, ehuru i ständigt aftagande till den 20 Juni, då endast grumlingar å corneæ, men ingen retning vidare kunde iakttagas. Var vid utskrifningen den 14 Juli alldeles frisk. Hade då minskats 3 ℓ i vikt.

(Denna viktsgförminskning, som säkerligen berott af pat:s kraftiga kroppsrörelse hela dagen, bad etc., kan ej betraktas som en försämring, enär vid utskrifningen det slappa, pussiga hullet då var ersatt af ett fast och spänstigt).

N:o 5. *Clara Sæa Nilsson*, 3 år. Eczem. Lymfkörtelansvällningar. Kronisk lung-, mag- och tarmkatarrh.

Pat. insjuknade den 30 Maj på aftonen efter att ett par dagar hafva känt sig illamående. Vid mitt besök på anstalten samma qväll upptäcktes skarlakansfeberutslag. Till all lycka afgick ännu en qvällbåt, med hvilken pat. kunde öfverföras till Epidemiska sjukhuset i Göteborg. Efter grundlig desinfektion lyckades vi förebygga smittans spridande bland de öfriga barnen.

N:o 6. *Erik Johansson*, 3 år. Eczem i ansigtet och å hufvudets hårbevaxta del. Betydliga lymfkörtelansvällningar. Kronisk lungkatarrh och ständig snufva med ofta påkommande näsblödnin-gar. Pat. utskrefs frisk den 14 Juli och hade då ökat 2 ℓ .

N:o 7. *Anton Hagberg*, 3 år. Blefaritis ciliaris. Eczem i ansigtet. Kronisk snufva. Stor mage, eljes mager och eländig.

Pat. hade en glupsk hunger, förbättrades hastigt. Var vid utskrifningen den 14 Juli längesedan frisk. Hade då ökat 3 ℓ i vikt.

N:o 8. *Albert* (föräldrar okända), 2 år. Eczem öfver hela hufvudet. Skrofulösa sår å benen och fötterna. Kronisk snufva, lung- och tarmkatarrh. De 3 sist nämnda patienterna hade af mig skötts hela vintern med största omsorg, men ej det minsta påverkats af allt hvad som försökts. Deras lefnadsförhållanden hade ej varit de sämsta, enär de äro intagna på Skyddshemmet å Getebergsången. Jag hade för deras lokalåkommor rådgjort mig med erfarne specialister. Det var därför för mig ganska öfver-raskande att se, huru fort dessa patienter återvunno sin helsa under bruk af *alldeles samma medel som jag på dem under många månader förgäfstes förut försökt*. Albert utskrefs frisk den 14 Juli och hade då ökat $\frac{1}{2}$ ℓ i vikt.

N:o 9. *Hildur Johansson*, 6 år. Lymfkörtelsvullnader. Kro-nisk lungkatarrh. Anæmi.

Pat. hade förgäfvets under ett helt år anlitat läkare för sin hosta. Hade under tiden mycket magrat och fallit af. Det syn-tes mig därför vara en möjlighet att pat. hade börjande tuberculos. Hennes svålta lymfkörtlar å halsen, hennes starkt skrofulösa ut-seende i öfrigt och frånvaro af förtätningssymptom från lungorna gjorde å andra sidan det antagandet sannolikare, att hostretningen kunde bero på ansvällning af bronchialkörtlar. Huru härmed för-höll sig är svårt att afgöra. Pat. kryade emellertid mycket snart på sig vid Hafskuranstalten. Efter 14 dagar upphörde hostan all-deles. Pat. fick ett blomstrande utseende. Lymfkörtelsvullnaderna minskades och voro vid utskrifningen den 14 Juli alldeles borta. Pat. hade då gjort en vigtstillökning af 3 *tt*.

N:o 10. *Elin Andersson*, 6 år. Höggradig ljusskygghet. Ul-cerativ keratit å båda ögonen. Eczem öfver hela kroppen. Anæmi. Pat., som är enda barnet till ganska välmående föräldrar (ett an-nat deras barn dog i vintras i tuberkulös hjerninflammation) har af mig i hemmet vårdats sedan flera år. Derunder hafva väl för-bättringsperioder inträffat, men blott på kortare tider. Senast hade pat. flere månader varit ytterligt eländig, tillbragt dagarne med ansigtet nedtryckt i en kudde för att slippa dagern i ögonen. Eczemet var ytterst envist och tycktes ej kunna påverkas af allt det som försöktes. Efter intagningen på Hafskuranstalten blef hon som förvandlad. Då föräldrarne efter 1 vecka kommo och besökte sitt barn, ville de knappt tro sina ögon, ty ljusskyggheten var borta, barnet var ute och lekte, eczemet var betydligt förbättradt och allmänbefinnandet ett helt annat än vid inkomsten. Tillfrisk-nandet gick sedan raskt, och patienten hade 14 dagar varit friskt då det den 14 Juli återhemtades. Det hade då tilltagit $1\frac{1}{2}$ Ø i vigt. Sedan dess har jag flere gånger återsett dessa pat., som af mig förut vårdats, och kan intyga, att ännu intet skrofulöst symp-tom visat sig.

N:o 11. *Augusta Andersson*, 20 år. Haft skrofler sedan ti-digaste barndomen. Har nu kolossala, på sina ställen ända till äpple stora knölar å halsen hela vägen från örat till bröstkorgen å båda sidor. Inga lymfkörtlar kännas i armhålorna eller i ljumsk-veckan. Klen, blek, mager. Afföring trög hvar 3 å 4 dag). En del körtlar i suppuration. Pat. antogs till vård i anstalten, trots sin höga ålder, dels för det ovanligt svåra fallets skull, hvilket trotsat all behandling — äfven operativ —, dels för att patienten kunde hjälpa till att se om de öfriga, svårt sjuka. Pat. hade af sin behandling å anstalten en mycket stor nytta. Hon erhöi hvar annan dag gytjebad med massage af hela kroppen samt hvarje afton omslag af varm badgyltja kring halsen. Den 1 Augusti (så-lunda efter en månad) antecknades, att körtlarne då kändes som små hårda, disseminerande nötter. Alla förut ulcererande körtlar

voro då läkta med undantag af en å venstra sidan af halsen. Denne utskrapades. Pat. eljes kry, rödblommig, lagt på hullet. Den 1 Sept. antecknades att lymfadeniterna voro nästan omärkliga. Endast på venstra sidan var fisteln öppen och nästan centimeterdjup. Pat. eljes fullk. frisk. Pat. hade på 2 månader ökat $9\frac{1}{2}$ $\varnothing$ i vikt. Skulle i Göteborg af mig vårdas enskildt, och kan jag meddela att pat. i går (den 27 Sept.) var i det aldra närmaste läkt.

N:o 12. *Berta Gill*, 6 år. Eczem. Lymfadeniter. Anemi. Kronisk magkatarrh.

Pat. erbjöd intet vidare af intresse, var ett ganska lindrigt fall och utskrefs fullk. frisk den 14 Augusti. Var då 3 $\varnothing$ tyngre.

N:o 13. *Bror Magnusson*, 6 år. Eczema universale. Kropen som en enda sårkaka. Lymfkörtelsvulnader. Kronisk snufva. Eczemet påverkades hastigt, likaså de öfriga symptomen och pat. var fullk. frisk vid utskrifningen den 14 Augusti. Hade tillökats i vikt nära 2 $\varnothing$.

N:o 14. *Anna Elisabeth Magnusson*, 5 år. Sängliggande. Ytterst klen. Blek. Ulcerativ ögoninflammation å högra ögat. Kronisk snufva. Eczem i ansigtet. Lymfkörtlar ansvalda å halsen och flera andra ställen. Hes. Hostar mycket.

Den 24 Juli antecknades om henne: med undantag af den kroniska snufvan, som ännu återstår, och en fläck å högra ögat, är patienten frisk.

Den 22 Augusti var leucomet å högra ögat ytterst obetydligt. Den 1 Sept. var pat. fullk. frisk, rödblommig och vid godt hull. Ökat 2 $\varnothing$ i vikt.

N:o 15. *Fransiska Ljungberg*, 12 år. Blefarospasm. Blefarcitis ciliaris. Keratoconjunctivit, mest å högra ögat, hvars cornea är nästan absolut fördunklad. Venstra ögat något bättre, ehuru äfven det betydligt fördunkladt. Kronisk snufva. Betydliga lymfkörtelansvällningar å halsen. Höggradig anæmi. Intogs den 15 Juli. Den 21 Juli antecknades: mycket bättre. Reparationskärl utbildade. Hornhinnorna se klarare ut. 24 Juli: på högra ögat diffus grumling, på venstra ögat föga. Ej ljusskygg. Körtlarne å halsen nästan försvunna. Ser kry och duktig ut.

1 Sept.: ögonen mycket förbättrade. Allmäntillståndet godt.

7 Sept.: alldeles frisk. Inga grumlingar kvar. Endast en mindre körtel kännes under högra armen. Ökat 2 $\varnothing$.

N:o 16. *Emilie Wahlberg*, 14 år. Svår skrofulös keratit å båda ögonen. Ljusskygg. Synen så nedsatt, att pat. ej kan räkna fingrarne å en hand tätt framför ögat, ej afgöra, om en person eller annat större föremål står mellan henne och fönstret. Måste ledas som en blind. Eczem i ansigtet. Anæmi.

Den 21 Juli antecknades: pat. har betydligt förbättrats. Blefarospasmen är borta. Stora reparationskärl synas utbildade å

corneæ. Synen har i så förvånande grad förbättrats, att pat., som den 15 dennes måste ledas som en blind, nu kan springa ute, deltaga i lekar och dervid undvika hinder på marken. Den 24 Juli kunde hon se visarne på ett fickur. Äfven i skarpaste sol-ljus plågade ljusskyggheten henne icke. Den 1 Augusti ser hon tydligt på båda ögonen såväl hvad klockan är som att läsa vanligt tidningstryck. Det sistnämnda dock med svårighet på grund af de utbredda men svaga grå fläckarne. Lindrig blefaritis ciliaris. Har fått ett friskt utseende.

Den 22 Augusti: pat. nästan frisk. Endast svaga grumlingar som en lätt sky å båda corneæ. Pat. ser fullkomligt att läsa å båda ögonen. Ingen anæmi.

Den 1 Sept.: fullk. frisk.

Den 7 Sept.: ökat 3 $\varnothing$ i vikt.

N:o 17. *Selma Bergsten*, 18 år. Liksom de båda föregående en längre tid vårdad på Salgrenska sjukhuset. Pat. har varit skrofulös sedan tidigaste barndomen. Har nu skrofulös keratoconjunctivit med djupa ulcera å båda ögonen. Å det venstra har hornhinnan varit genombruten med framfall af iris. Ectropium å venstra ögat. Synen å båda mycket nedsatt, å det venstra nästan fullständigt till blotta ljusperception, å det högra i mindre grad, dock så mycket att hon dermed ej kan se att läsa. Höggradig anæmi, lärftsblek. Trött, matt. Slappt hull. Eczem i ansigtet.

Den 21 Juli: ser att läsa i tidning. Matlust god. Allmänna helsostillståndet tillfredsställande. Lynnet gladt och förnöjdt.

Den 24 Juli: på dessa 14 dagar har pat. nästan förvandlats. Ser nu att läsa utan att deraf tröttnas. Har blifvit rödblommig. Såren å hornhinnorna fullständigt läkta. Ljusskyggheten alldeles borta.

Den 22 Augusti: pat. är nu så bra, som hon öfverhufvud kan blifva. Lindriga grumlingar å hornhinnorna kvarstå, å högra ögat ytterst svagt, å det venstra är irisprolapsen mera till hinders än den svaga fördunklingen af cornea. Ectropiet å detta öga nästan borta. Friskt utseende.

Den 7 Sept.: frisk. Ytterst svaga leucomer kvar. Ökat 1 $\varnothing$.

N:o 18. *Hildur Dagmar Andersson*, 8 år. Dubbelsidig ulcererande keratit med djupa ulcera. Blefarospasm i högsta grad. Eczem i ansigtet, å hufvudets hårbevuxta del samt bakom öronen. Blefaradenitis ciliaris. Kronisk snufva. Stora körtelpaketer å omse sidor af halsen. Anæmi. En tårstiel å venstra sidan.

Den 1 Augusti: pat. har undergått en märkbar förbättring. Ljusskyggheten är mycket minskad. Reparationskärl synas å cornea. Eczemet delvis bättre, delvis alldeles borta. (På 5 dagar!)

Den 22 Augusti: nästan frisk. Föga synes af leucomerna. Eczemet fullständigt borta. Tårstieln naturligtvis oförändrad.

Den 7 Sept.: fullkomligt frisk. Ökat 2 $\varnothing$.

N:o 19. *Hilda Aurora André*, 8 år. Vårdats på Salgrenska sjukhuset för Caries i venstra fibula, hvarest pat. nu har ett 3 ctm långt sår, omgifvet af eczem. Pat. har derjemte skrofulös ulcerativ keratit, som ej visar tendens till läkning. Höggradig blefarospasm. Eczem i hela ansigtet. Svålåda körtlar å halsen. Kronisk snufva. Blek och slapp i hullet. Ej matlust.

Den 22 Aug.: betydl. bättre. Blefarospasmen borta. Eczemet nästan försvunnet.

Den 1 Sept.: Keratiten bättre, ehuru ännu ej fullt bra.

Den 7 Sept.: Ulcerationerna å corneæ fullt läkta. Såret å benet likaså. Leucomer kvarstå. Pat. för öfrigt frisk. Ökat 2 $\varnothing$ i vikt.

N:o 20. *Augusta Amalia Hult*, 6 år. Sjuk allt sedan födel- sen. Erhöll, blott några dagar gammal, utslag öfver hela kroppen samt ondt i ögonen. Har mycket sökt läkare. Har vårdats på Barnsjukhuset 2 gånger under 3 månaders tid, hvarje gång utan egentlig förbättring. Har nu polikliniskt behandlats å Salgrenska sjukhuset utan att deraf synts någon fördelaktig inverkan. Flickan är mycket mager, blek och anæmisk. Har höggradig ljusskygghet. Eczem i ansigtet och å armarna. Ulcerativ skrofulös keratit å båda ögonen. Ulcera visa ej någon tendens till läkning. Ögonlocken svulna med blefaradenit i kanterna. Matlust dålig. Lymf- körtlarne å halsen något ansvalda.

Den 22 Augusti: blefarospasmen borta. Reparationskärl ut- bildade. Eczemet nästan borta. Matlust god.

Den 1 Sept.: Keratiten nästan bra. Eczemet fullk. borta. Eljes frisk.

Den 7 Sept.: frisk. Svaga leucomer kvarstå å båda ögonen. Ökat 2 $\varnothing$.

N:o 21. *Ivar Andersson*, 3 år. Pat., som vårdats på Sal- grenska sjukhuset för en tuberkulös knäled, hvilken resekerats, företedde vid inkomsten i vår anstalt ett det aldra eländigaste ut- seende. Ytterligt blek och afmagrad. Eczem i hela ansigtet. Ögonlocken svålåda, svåra att skilja för den höggradiga blefaro- spasmen. Ulcerativ keratit å båda ögonen, mest det högra. Kro- nisk rhinit. Eczem med abscesser i hufvudet. Ansenligt svålåda och flerstädes suppuerande lymfkörtlar å halsen. Hostar mycket. Konsonerande rassel höras från högra lungan. Enligt uppgift har pat. på sjukhuset en längre tid haft feber med 39 å 40° tempera- tur. Högra knät resekeradt, försedt med »dauerförband».

Af allt att döma hade denna patient sannolikt allmän tuber- kulos, och det var därför ej att hoppas på någon egentlig kur. Hans beklagansvärda tillstånd beekte oss dock till ett försök att om möjligt, oaktadt den korta återstoden af sommaren, skaffa honom någon förbättring.

Den 1 Sept. antecknades: Ivar är betydligt bättre. Eczemet borta. Blefarospasmen likaså. Ulcera å corneæ läkas. Pat. ser klart upp. Matlusten ovanligt stark. Barnet har börjat få färg

och är ej längre svullet i ansigtet. Febern lindrig med om morg-
narne normal temperatur och om aftnarna 38° à $38,5^{\circ}$. Hostan
fortfar, ehuru minskad. Vistas ute dagarne igenom.

Den 7 Sept.: förbättringen går framåt. Har nu ett helt annat
utseende än vid intagningen. Eczem och abscesser läkta, äfven
de suppurerande körtlarne. Temperaturen har sista veckan ytter-
ligare sjunkit. Har ej hostat på en hel vecka. Intet abnormt
höres vid djup inspiration från lungorna.

Pat. kunde ej vid inkomsten vägas.

(Utom nu omnämnda patienter hafva 4 extra patienter, som
ej kunnat erhålla sängplatser å anstalten, blifvit inackorderade ute
å fiskläget, men under dagarne vistats bland anstaltens egna barn,
med dem fått sina bad och behandling i öfrigt. Deras diet och
öfriga förhållanden i hemmen hafva ej kunnat kontrolleras. Deras
kurtid har äfven varit särdeles kort, enär de anlände i slutet af
Augusti. Deras lokala åkommor hafva dock förbättrats och deras
allmänbefinnande var vid afskedet den 7 Sept. mycket tillfreds-
ställande).

Göteborg den 29 September 1890.

P. Silfverskiöld.

Från Docenten, tillförordnade öfverläkaren vid Sal-
grenska sjukhuset, Doktor J. Borelius, hvilken med in-
tresse följt de patienter, som från Salgrenska sjukhuset
tillsändts anstalten, har till oss inkommit följande med-
delande.

Om de patienter från Salgrenska sjukhuset, som mottagits till
behandling på hafsbadanstalten vid Styrso, får jag härmed med-
dela följande:

Emilia Sofia Wahlberg vårdades för skrofulös ögoninflam-
mation på Salgrenska sjukhuset från den $4/1$ 90 till den $7/6$ 90.
Trots lokal och allmän behandling var pat. vid utskrifningen föga
bättre än vid inkomsten. Då hon affördes till Styrso, var svul-
naden i ögonlocken af blefariten och ljusskyggheten så svåra, att
hon måste ledas ute; ankom till Styrso den $15/7$.

Franciska Ljungberg vårdades på Salgrenska sjukhuset från
den $21/1$ 90 till den $15/7$ 90 och

Selma Bergsten, från den $31/1$ 90 till den $15/7$ 90; båda för
skrofulösa ögoninflammationer af så envist och svårt slag, att de
trotsat all möjlig behandling på sjukhuset och knappast under 5-6
månader förbättrats något. Ankommo båda till Styrso den $15/7$ 90.

Redan efter en kort tids vistelse där började dessa alla 3 att
förbättras och innan de lemnade anstalten, voro de fullt friska,
och alla deras skrofulösa symptom försvunna.

Hildur Dagmar Andersson, hade förut vårdats på Salgrenska sjukhuset för skrofulösa ögoninflammationer och förbättrats; efter utskrifningen försämrats igen i hemmet högst betydligt och inkom på sjukhuset åter den $\frac{2}{7}$. Hon hade nu svulnad af ögonlocken och blefarit, så att hon ej kunde se upp, ett stort varigt infiltrat på ena hornhinnan; eczem öfver hela ansigtet och nästan öfver hela hufvudet; svulna och ulcererade körtlar på halsen. I nästan oförändradt tillstånd afsändes hon till Styrso den $\frac{27}{7}$. Här förbättrades hon raskt och var vid återkomsten fullt fri från alla skrofulösa symptom; — en tårlistel, som hon haft sedan längre tid tillbaka, var enda återstoden af hennes onda i ögonen.

Hilda Aurora André hade vårdats på Salgrenska sjukhuset för svår skrofulös ögoninflammation och en tuberkulös abscess på underbenet från den $\frac{26}{6}$ till den $\frac{15}{8}$, då hon afsändes till Styrso. Hon förbättrades raskt och var vid återkomsten fullt frisk.

Augusta Amalia Hult vårdades en längre tid på Salgrenska sjukhusets poliklinik för envis skrofulös ögoninflammation; afsändes till Styrso den $\frac{15}{8}$ och återkom fullt återställd.

Ivar Andersson hade vårdats på Salgrenska sjukhuset under längre tid för tuberkulos i högra knäleden och därför undergått operation. Under sistförflutna vinter genomgick han skarlakansfeber och blef därpå betydligt nedsatt och återkom till Salgrenska sjukhuset i ett högst betänkligt tillstånd. Skrofulösa, ulcererade körtlar på båda sidor af halsen, eczem kring näsa, mun och ögon, samt öfver nästan hela den härbeklädda delen af hufvudet, sårnader kring fingernaglarna, svår ögoninflammation m. m.; därjämte hade tuberkulosen i knät reciderat och gått till ulceration, så att fråga var om amputation af benet; med få ord, ett förtvifadt fall. Den $\frac{21}{8}$ afsändes han till Styrso.

Här förbättrades han märkbart, trots han endast en kort tid vistades där — till 8 September. Ögoninflammationen förbättrades högst betydligt; eczemet läktes öfverallt; körtelsvulnaderna minskades; — den temperaturförhöjning på aftonen, som han lidit af under flere veckors tid, försvann; hans allmänna tillstånd höjdes högst betydligt; endast tuberkulosen i knäleden förblef oförändrad.

Det framgår af ofvanstående, att alla dessa patienter haft en ovärderlig nytta af vistelsen vid Styrso. — Man kan säga, att med undantag af den sist nämnde — *Ivar Andersson* — alla återkommo hem fullständigt botade från alla sina skrofulösa symptom. Det var inga lindriga former af skrofulos, som det här gälde. Fler-talet hade under månader trotsat behandlingen på sjukhuset; — hade sålunda ej påverkats af de relativt goda

hygieniska förhållanden, ett sjukhus har att bjuda på, här åtminstone bättre än hemmets och därjämte trotsat all möjlig lokalbehandling af läkare med vana och erfarenhet vid behandlingen af dylika sjukdomar. — Äfven en patient så nedsatt af månader lång feber m. m. som Ivar Andersson förbättrades högst betydligt under en kort tid.

Genom tvänne besök vid Styrso och genom undersökning af alla fallen vid deras återkomst har jag varit i tillfälle att se och följa deras förbättring, — se fall, med hvilka vi förut arbetat i månader utan något resultat, inom loppet af ett par veckor förbättras och efter 4—5 veckor vara fullt friska.

På grund häraf har jag tvingats till den öfvertygelsen, att hafsklimatet har en otvifvelaktig inverkan på skrofulosen; och att i svåra former af skrofulos man vid en hafskuranstalt kan vinna resultat sådana som för andra, aldrig så hygieniskt väl inrättade anstalter, ej kunna vinnas.

Jag vill till sist uttala önskvärldheten af, att Anstalten vid Styrso måtte få fortfara och utvidgas samt att äfven på andra ställen i vårt land dylika anstalter inrättas. Göteborg den 26 Sept. 1890.

Jaques Borelius,

Med. D:r. Sjukhusläkare.

Förutom de af D:r Silfverskiöld meddelade kroppsliga brister voro de flesta af barnen behäftade med diverse fel och lyten, såsom lögnaktighet, osnygghet, sjelfsväld, ondsinhet o. s. v., och hafva dessa senare ej varit de minst svåra och tålamodspröfvande att bekämpa. Vi kunna dock gifva Fröken Engström det vitsordet, att hon ej försummat den uppfostrande delen af sitt kall,

utan att barnen vid utskrifningen från anstalten äfven i detta afseende mycket vunnit.

En allvarsam fara hotade vår lilla anstalt strax vid början af dess tillvaro. Flickan Clara Svea Nilsson insjuknade näml. oväntadt i Skarlakansfeber. Sjukdo-blef dock i sin första början observerad, barnet affördt till Epidemiska sjukhuset i Göteborg, hennes alla tillhörigheter desinficerade, hela anstalten grundligt rengjord, och tack vare dessa åtgöranden, uppträdde intet vidare fall bland barnen. Oaktadt sedermera i det trångt bebyggda fiskläget diverse epidemiska sjukdomar visade sig, gingo våra små skyddslingar hela sommaren fria derifrån.

Så vidt möjligt varit har vid anstalten följande

dagordning följts:

- Kl. 6. Uppstigning.
- » 7. Morgonbön.
- » 7,¹⁵. Promenad.
- » 8. Frukost.
- » 8,³⁰. Lekar.
- » 9,³⁰. Läsning (föreläsning).
- » 10,³⁰. Kalla och varma bad föregångna och åtföljda af lekar.
- » 1. Middag.
- » 2—3. Hvila efter behag.
- » 3. Handarbete.
- » 4. Aftonvard.
- » 4,³⁰. Behandling af lokalåkommorna.
- » 6. Lekar.
- » 7. Aftonmåltid.
- » 8. Aftonbön och läggning.

Huru bland barnen snart visade sig den välgörande inverkan, som hafsluften i förening med bad, god diet

och kraftig motion i så hög grad utöfva på skroflerna, — det synes till fullo af bilagda sjukdomsberättelser.

Af de behandlade 20 barnen hafva 17 (= 85 %) blifvit friska och 3 (= 15 %) så betydligt förbättrats att de alla — med undantag möjl. för N:o 21 Ivar Andersson — högst sannolikt inom kort blifvit fullt återställda, om anstalten kunnat hållas längre tid öppen, — ett resultat så godt, som öfverhufvud någonstädes uppnåddts vid någon af utlandets hafskuranstalter för skrofulösa barn.

Anstalten har under sommaren varit öppen för patienter 106 dagar. Underhållsdagarnes antal uppgick till 1001, ehuru om Clara Svea Nilssons 4 derifrån afräknas till 997. Medeltalet underhållsdagar för hvarje barn har varit 49,8 och efter denna beräkning skulle sålunda ett fall af skofler behöfva ungefär 6 veckor för att vid hafskuranstalten erhålla full helsa och anstalten följaktligen hvarje sommar kunna mottaga 2 omgångar af patienter.

Med stöd af det nu anförda anse vi oss kunna tryggt påstå, att skrofulosen under lämplig vård vid vår vestkust lika väl låter bota sig som vid utlandets motsvarande anstalter, att en tidsenlig hafskuranstalt för skrofulösa barn, inrättad å lämplig plats, är i hög grad önskvärd, af yttersta behof påkallad samt till sina resultat mycket välsignelsebringande, samt slutligen, att de utgifter, hvarmed denna anstalt skulle komma att betunga enskilda och kommunen, äro långt mindre än vid första ögonkastet synes, enär de patienter, som vid denna anstalt erhålla *helsa*, i de flesta fall derigenom räddas från att sedermera falla andra välgörenhetsinrättningar och enskildes barmhertighet till last.

Redogörelse för ekonomien vid Hafskuranstalten
för skrofulösa barn å Styrso sommaren 1890.

<i>Inkomster:</i>		<i>Utgifter:</i>	
Af Fru Emilie Dickson	1,000: —	Hyra	200: —
» Fröken Beatrice Dickson...	500: —	Inventarier	975: 59
» Fru Emma Wijk	300: —	Hushåll	619: 27
» Herr Rektor B. C. Rodhe...	100: —	Medicin, instru-	
» Hrr Johansson & Carlander	100: —	menter etc....	108: 02
» » F. W. Hasselblad & C:o	100: —	Varmbadshus...	282: 71
» » Fiedler & Lundgren...	100: —	Aflöningar	420: —
» » Carnegie & C:o	200: —	Tvätt	56: 54
» » Ekman & C:o.....	100: —	Diverse utgifter	36: 89
» » Axel Gillblad & C:o ...	50: —		
» » H. J. Heyman & C:o...	100: —		
» » Aug. Joh:n Mark & C:o	100: —		
» Herr P. E. Lithander	50: —		
» » Leopold Abrahamsson	100: —		
» O. P. }	100: —		
» K. }			
» X.	10: —		
» Fru Blanche Dickson	50: —		
» Herr Gust. Ekman.....	25: —		
» » Sören Bjerre	50: —		
» Fru J. F. Pettersson	100: —		
» Betalande patienter	47: 25		
» Herr Ing. C. A. Möller.....	11: 75		
jemte en brygghuspanna af			
koppar och diverse leksaker			
» Herr Adolf Bratt	25: —		
jemte 10 säckar kol.			

Summa Kr. 3,319: —

Summa Kr. 2,699: 02

Dessutom af Herr Otto Janson ett badkar
jemte diverse arbeten å varmbadshuset.
Af Herr Byggmästare Wilen diverse mu-
rierarbeten.

hvidan alltså ett kontant öfverskott af kronor 619: 98 återstår.

Med frånräkning af Inventarier och Varmbadshus har hvarje
underhållsdag kostat kronor 1: 43 och hvarje patient 72 kronor.

E. ALMQUIST.

C. A. MÖLLER.

FR. BELFRAGE.

ADOLF AARON.

P. SILFVERSKIÖLD.

GÖTEBORG.

GÖTEBORGS HANDELSTIDNINGS AKTIEBOLAGS TRYCKERI.
1890.